

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
STORTINGET
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1247-

17. mars 2023

**Uttalelse fra Kunnskapsdepartementet ifm dokument 8:51 S (2022- 2023) –
Representantforslag om styrking av rikets sikkerhet og kontraetterretning**

Jeg viser til brev av 16.02.2023 hvor justiskomiteen ber om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med følgende sak til behandling: *Dokument 8:135 S (2022-2023) Representantforslag om å beskytte norske akademiske institusjoner mot utenlandsk etterretning*. Henvendelsen besvares av Kunnskapsdepartementet.

I utarbeidelsen av svaret har mitt departement hatt dialog med og fått innspill fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Denne regjeringen har siden den tok over i oktober 2021 iverksatt en rekke tiltak for å styrke den nasjonale sikkerheten. Tiltak som setter oss i stand til å forebygge, avdekke og håndtere fremmede staters etterretningsvirksomhet er iverksatt. Både politi og PST er styrket under denne regjeringen. Jeg er glad for at et samlet Storting sluttet seg til de kraftfulle tiltakene angitt i Prop 78 S (2021-2022). Regjeringen har videre styrket PST slik at de har økt kapasiteten til å avdekke sammensatte trusler og fremmedstatlig etterretning.

Representantene viser til et behov for å opprette formaliserte møtepunkter mellom PST og norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner for å avdekke spionasje fra fremmede makter. Justis- og beredskapsdepartementet er opptatt av at vurderinger rundt nasjonal sikkerhet skal ivaretas i alle sektorer og på alle nivåer. Hvert år gir EOS-tjenestene ut ugraderte trussel- og risikovurderinger. Disse ugraderte vurderingene gir en god oversikt over trusselbildet, og er et godt grunnlag for å gjøre egne vurderinger knyttet til sikkerhet og hvilke forebyggende tiltak det er nødvendig å iverksette. I dette arbeidet vil selvsagt PST og andre relevante myndigheter kunne brukes som en faglig ressurs, og bidra med utdypende kunnskap og veiledning.

PST belyser utfordringer knyttet til etterretningsvirksomhet inn mot akademia og forskningsmiljøer, senest i sin nasjonale trusselvurdering for 2023. Her vises det blant annet til at kinesisk etterretning vil bruke et bredt spekter av virkemidler for å tilegne seg avansert teknologi, kunnskap og sensitiv informasjon fra norske virksomheter og institusjoner. Dette er problemstillinger som jevnlig tas opp i møter med de relevante aktørene i kunnskapssektoren.

I tillegg til løpende dialog mellom relevante myndighetsaktører og enkeltinstitusjoner har jeg etablert egne møter mellom kunnskapssektoren og etterretnings- og sikkerhetstjenestene. Det er også etablert egne møteplasser mellom myndighetene og sektoren rettet spesifikt mot akademisk samarbeid med Kina, med stor overføringsverdi også til andre land.

For øvrig jobber regjeringen systematisk for å redusere risiko knyttet til forskningssamarbeid, både generelt og med land som vurderes å utgjøre en særlig sikkerhetsrisiko. En hovedprioritet er å sikre at norske høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner har høy bevissthet om ulike sikkerhetsutfordringer knyttet til internasjonal virksomhet og vet hvordan de skal beskytte verdiene de forvalter.

Før sommeren legger Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Forskningsrådet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet frem nasjonale retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid. Dette blir et viktig nettbasert verktøy for institusjoner, enkeltforskere og studenter som deltar i internasjonalt samarbeid. Retningslinjene vil sammenstille tilgjengelige ressurser på ulike områder og bli løpende oppdatert. Gjennom disse tiltakene ruster regjeringen norske kunnskapsmiljøer til å finne den riktige balansen mellom behovet for økt aktsomhet og behovet for fortsatt samarbeid på fagområder som er viktige for Norge.

Norske kunnskapsmiljøer samarbeider i dag med partnere over hele verden. Dette er avgjørende for at Norge skal hevde seg som en konkurransedyktig kunnskapsnasjon. Samtidig stiller den sikkerhetspolitiske utviklingen nye krav til risikohåndtering ved internasjonalt forskningssamarbeid, ikke minst på teknologiområdet. Norske sikkerhets- og etterretningstjenester har i flere år påpekt at kunnskapssektorens åpenhet gjør den sårbar for etterretningstrusler, særlig fra enkelte land vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Åpenhet er samtidig en viktig forutsetning for kunnskapsutvikling. Mange av disse landene har sterke fagmiljøer på områder hvor Norge har store kunnskapsbehov og hvor vi følgelig har en sterk egeninteresse av fortsatt samarbeid. Dette omfatter også kunnskap vi trenger for å ivareta nasjonal sikkerhet.

Å avslutte alt forskningssamarbeid med land vi ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid utgjør følgelig også en risiko. Derfor er det viktig at norske kunnskapsmiljøer står fritt til å søke samarbeid ut fra faglige hensyn, forutsatt at nødvendige sikkerhetshensyn ivaretas. Disse ulike behovene må til enhver tid avveies ut fra en helhetlig risikovurdering, både i lys av den geopolitiske utviklingen og i lys av norske interesser på ulike politikkområder på kort og lang sikt.

Internasjonalt samarbeid er viktig, og et åpent forsknings- og høyere utdanningssystem som gir alle tilgang til kunnskap er et ideal. Samtidig fordrer verden omkring oss årvåkenhet og økt bevissthet om verdier, normer og grunnleggende sikkerhet. Forebyggende sikkerhetsarbeid, herunder også informasjonssikkerhet, personvern og eksportkontroll, skal ivareta disse verdiene og sikre at norsk kunnskap ikke misbrukes og deles i strid med våre sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser.

Avslutningsvis vil jeg understreke at representantenes forslag omhandler saker som også regjeringen vektlegger, og der det allerede er iverksatt sentrale prosesser. Så skal man også være bevisst på at flere av saksområdene er komplekse og reiser prinsipielle spørsmål som må vurderes nøye, for å sikre en god balanse mellom åpenhet og sikkerhet.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Ola Borten Moe', with a stylized, cursive script.

Ola Borten Moe